

”Ett kollektivavtal anpassat till en modern bransch”

Snart är det dags för avtalsrörelse igen för EIO-företagen och större delen av den svenska arbetsmarknaden. Cirka 500 kollektivavtal ska omförhandlas för mer än tre miljoner anställda inom både den privata och offentliga sektorn. Merparten av avtalen går ut den 31 mars och det gäller även för Installationsavtalet. För tjänstemännen inom EIO går avtalsperioden ut den 30 april.

Starten för avtalsrörelsen sker i en tid som präglas starkt av finanskris, djup lågkonjunktur och hög och ökande arbetslöshet, inte minst bland ungdomar. BNP beräknas minska med knappt fem procent under 2009. Arbetslösheten är enligt SCB drygt 8 procent per den 30 september. Ungdomsarbetslösheten är nu uppe på hela 21,6 procent och förväntas öka till 24–25 procent – en exceptionellt hög siffra. Inom delar av den svenska ekonomin är situationen särskilt besvärlig. Verkstadsindustrin har haft en nedgång av produktionen på hela 30 procent under 2009 och omfattande uppsägningar har varit nödvändiga. De flesta konjunkturbedömare verkar vara ense om att botten är nådd konjunkturmässigt. Men arbetslösheten kommer att

ta tid på sig för att minska. Under 2011 beräknas den toppa på över 11 procent.

– Konjunkturinstitutet har i sin lönebildningsrapport inför avtalsrörelsen rekommenderat arbetskostnadshöjningar – löne- och alla andra höjningar av kostnaderna, exempelvis löneglidning på i genomsnitt 1,0 – 2,5 procent. Institutet har även konstaterat att scenarier på 0 respektive 4 procent för med sig negativa konsekvenser och därför inte är lämpliga, berättar Åsa Kjellberg Kahn, EIO:s förhandlingschef.

INTERNATIONELLT KONKURRENSUTSATT VERKSAMHET SÄTTER MÄRKET

De senaste tio åren har löntagarna som helhet fått reallöneökningar även om de nominella ökningarna varierat. Arbetsgivarna och de fackliga organisationerna inom industrin tecknade 1998 det så kallade Industriavtalet som bygger på en samsyn om industrins roll och att de löneavtal som industrins parter tecknar för internationellt konkurrensutsatt verksamhet ska vara normerande även för andra sektorer i samhället. Den synen har

– Det är självklart att vi måste sträva efter att förändra Installationsavtalet på flera sätt, säger Åsa Kjellberg Kahn, EIO:s förhandlingschef.

i alla fall hittills anammats även av övriga parter på arbetsmarknaden liksom av det statliga Medlingsinstitutet. I praktiken har det – med vissa undantag – inneburit att det första löneavtal som tecknas inom industrin blir normerande för vilka nivåer resten av arbetsmarknaden anser sig kunna ta ut, det vill säga sätter märket.

ARBETSGIVARNAS SAMLADE SYN PÅ AVTALSRORELSEN

Högsta prioritet för arbetsgivarförbunden inom Svenskt Näringsliv är att söka bromsa nedgången i sysselsättningen. Fyra huvudpunkter står på agendan.

- Paus för löneökningar i centrala avtal. Mer decentraliserad lönebildning. Det betyder inte att det inte kan bli lönehöjningar 2010 men det avgöran-

de ska vara förutsättningarna i företaget och branschen.

- Lägstlöner som möjliggör jobb. För höga minimilöner försvårar nyanställningar, särskilt för ungdomar.
- Arbete när arbete finns. Det är viktigt att kollektivavtalen har tillräckligt flexibla arbetstidsregler som kan anpassas efter företagets och branschens behov.
- Ökade möjligheter till lokal anpassning av centrala kollektivavtal.

Arbetsgivarförbunden inom Svenskt Näringsliv samverkar i avtalsrörelsen även om vart och ett av förbunden själv förhandlar och träffar avtal med sina fackliga motparter.

Forts nästa sida >>

EIO:s vd Jan Siezing kommenterar ny konjunkturrapport:

”Branschens konjunktur följer inte den ekonomiska återhämtningen”

– Verkstadsindustrin, och särskilt fordonsindustrin med underleverantörer, har drabbats hårdast av lågkonjunkturen. Det innebär att elteknikföretagen påverkas kraftigt av nedgången. Det konstaterar Jan Siezing, vd för EIO.

Med närmare 40 procent av omsättningen relaterad till installationer inom tillverkningsindustrin är EIO:s 2 600 medlemsföretag särskilt känsliga för minskade investeringar och produktion inom denna sektor, fortsätter Jan Siezing.

Finanskrisen och en försvagad konjunktur har fått avsevärda konsekvenser för många olika branscher i Sverige, så också för elteknikföretagen, konstaterar Jan Siezing.

– Men det är också olika hur det går för de olika företagen runt om i Sverige. Men övergripande kan man ju säga att elteknikföretagarna i Sverige inte har ett outtömligt

kassavalv likt Joakim von Anka. Man måste anpassa kostnader och löneutveckling till de ekonomiska realiteterna.

EIO har låtit analysföretaget Industrifakta undersöka vilka effekter lågkonjunkturen har haft på elteknikföretagen och deras kunder. Industrifakta konstaterar att många beställare troligen drabbas av ökade svårigheter att få krediter, vilket ökar priskänsligheten och minskar projektens storlek eller skjuter projekten på framtiden. Det finns också en risk, menar man, för att beställarnas medvetenhet om den svagare situationen på byggmarknaden utnyttjas för att pressa entreprenörerna.

Kommunerna är stora beställare av installationsarbeten, men minskade skatteintäkter och ökade sociala kostnader leder troligen till en återhållsamhet med alla kostnader och investeringar. Trots viss ökning av statsbidragen kommer effekterna av ökad arbetslöshet att påverka kommunernas ekonomi negativt under minst 3–4 år framåt.

– Elteknikföretagen har väsentligt mindre möjligheter att anpassa sina åtaganden till lägre prisnivåer än exempelvis byggtreprenörer

>> Forts från föregående sida

FACKLIGA KRAV

Fackens avtalsplattformar som de samverkar kring har offentliggjorts under senhösten. LO-förbundens gemensamma krav är:

- Minst 620 kr per månad och heltidsanställd, dock lägst 2,6 procent på avtalsområdets snittlön.
- En låglönesatsning på minst 125 kr per månad och heltidsanställd för avtalsområden med lägre genomsnittslön än 21 300 kr.
- Dessutom rätt till heltid, förstärkning av anställdas rättigheter vid nyanställning,

mer fackligt inflytande vid inhyrning och begränsning i arbetsgivarens möjlighet ”att sätta LAS ur spel genom att använda inhyrd arbetskraft i stället för personer som har företrädesrätt”.

Facken inom industrin – där tjänstemännen också ingår – har i stort motsvarande lönekrav. Dessutom krav på avtalsreglerad kompetensutveckling, utökad rätt till omställningsstöd även vid uppsägning på grund av ohälsa, rehab-avtal, permitteringssystem med rätt till utbildning samt även här krav på begränsningar i möjligheterna att hyra in personal.

– Svenskt Näringsliv och enskilda arbetsgivarförbund däribland EIO har uttryckt oro över lönekravens storlek. Med de låglönesatsningar som ingår och garantier uttryckta i krontal innebär fackens plattformar kostnads-

höjningar på 3,0–4,0 procent! Det vill säga, kraven ligger nära Konjunkturinstitutets värsta scenario för löneutvecklingen, konstaterar Åsa Kjellberg Kahn.

EIO:S SYN PÅ AVTALSÖRELSAN

För EIO är det självklart att elteknikbranschen ska anpassas till den nivå på arbetskostnaderna som konkurrensutsatt industri avtalar om. EIO ska följa märket.

– Vi kan, som en hemmamarknadsbransch, inte tillåta oss att ta ut högre löneökningar än vad våra kunder anser sig ha råd med. Det brukar heller inte vara någon tvistefråga med de fackförbund vi tecknar avtal med och vi utgår från att vi har samsyn även i denna avtalsrörelse i den frågan, säger Åsa Kjellberg Kahn.

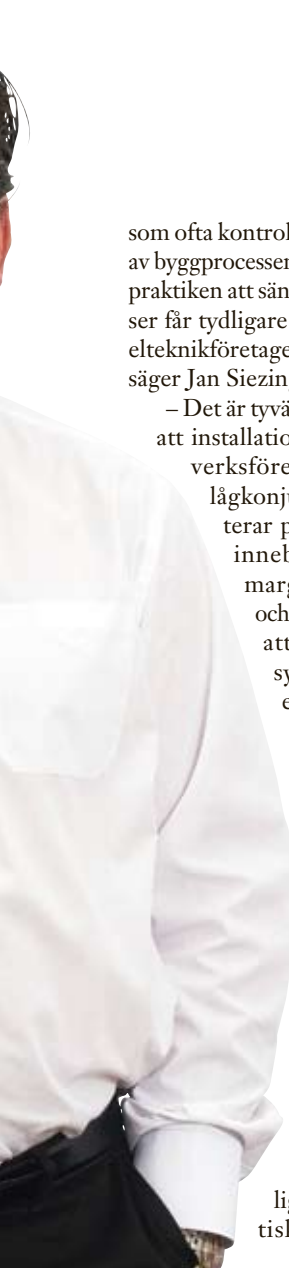
– Det är likaledes självklart att vi måste sträva efter att förändra Installationsavtalet på flera

sätt. Elteknikbranschen utvecklas snabbt. Kunderna efterfrågar allt mer avancerade tjänster inom fler teknikområden. För att växa måste branschen bejaka den utvecklingen och snabbt kunna ställa om till nya krav, fortsätter Åsa Kjellberg Kahn.

EIO:s förhandlingschef menar dock att dagens kollektivavtal är ett hinder för branschen. Istället för att underlätta utvecklingen så försvårar det företagens möjligheter att rekrytera och behålla den personal som behövs samt att använda de löneformer som passar. ”Detta blir förstås ännu allvarigare i den lågkonjunktur vi nu befinner oss i”, säger hon.

– Vi behöver därför ett kollektivavtal som är anpassat till en modern elteknikbransch med olika teknikområden. Avtalet måste bygga på moderna relationer till företagets medarbetare och ge utrymme för lokala lösningar som

som ofta kontrollerar alla delar av byggprocessen. Det innebär i praktiken att sänkta anbudspriser får tydligare genomslag på elteknikföretagens lönsamhet, säger Jan Siezing.

– Det är tyvärr även vanligt att installations- och hantverksföretag under en lågkonjunktur accepterar prisnivåer som innebär obefintlig marginal eller till och med förlust för att upprätthålla sysselsättningen och kunna behålla personal.

De flesta bedömare är överens om att Sveriges BNP 2009 kommer att minska med mellan 4 och 5 procent. Det innebär att den pågående krisen i ekonomin har ett betydligt mer dramatiskt förlopp än

den i början av 1990-talet, då en BNP-minskning i samma storleksordning fördelades på tre år. De senaste BNP-prognoserna pekar på att det skulle ske en allmän ekonomisk återhämtning från 2011. Utgångspunkten är dock en låg nivå och bruttonationalprodukten kommer inte att vara tillbaka på 2007 års nivå förrän tidigast 2012.

– Trots kraftigt minskade investeringar inom industrin och byggsektorn under både 2009 och 2010 verkar den svenska ekonomin kunna visa några procents tillväxt redan 2010. För elteknikbranschen kan däremot återhämtningen fördröjas ända fram mot 2012–2013. Det beror bland annat på att branschen ligger sent i konjunkturcykeln. Även risken för en "bostadsbubbla" när räntorna åter stiger utgör en hotbild för återhämtningen i branschen, säger Jan Siezing.

– Därför är det nu extra viktigt att planera för affärer inom nya teknikområden med goda tillväxtpotentialer, poängterar Jan Siezing.

Läs EIO:s nya konjunkturrapport på www.eio.se

speglar företagets och de anställdas skiftande behov, menar Åsa Kjellberg Kahn.

AKTUELLA FRÅGOR

EIO har tillsammans med Svenska Elektrikerförbundet drivit ett aktivt arbete under perioden efter 2007 års avtal och diskuterat och försökt hitta lösningar på flera av de frågor som är nödvändiga för att branschen ska kunna utvecklas på ett sätt som både EIO och Elektrikerförbundet önskar. Några frågor är – anpassning av LAS till branschen, reseregler som är bättre anpassade till skattelagstiftningen, möjligheter till uppgörelser på företagsnivå om alternativa prestationslönesystem.

– Samarbetet och diskussionsklimatet har varit gott men lösningar i form av nya avtalsvillkor har tyvärr inte träffats.

Det arbete som parterna lagt ned bör emellertid enligt EIO:s uppfattning i flera delar kunna komma väl till pass i den kommande avtalsrörelsen. Och det finns nya frågor som pockar på lösningar, säger Åsa Kjellberg Kahn.

– Vi är övertygade om att Elektrikerförbundet delar vår syn på att kollektivavtalet ska vara anpassat till en modern elteknikbransch och att vi ska ta tillvara de möjligheter som nya teknikområden och marknader erbjuder, slutar Åsa Kjellberg Kahn.

EIO:s avtalskrav kommer att läggas fast av EIO:s styrelse senast i mitten av januari. I slutet av januari träffas EIO och Elektrikerförbundet och växlar krav.